

Lähiöohjelma 2020-2022: Kestävä Kaijonharju

Kaijonharjun alueen esittely

Kaijonharjun kaupunginosa sijaitsee noin 6 kilometriä Oulun keskustasta pohjoiseen. Kaijonharju muodostaa yhdessä viereisen Linnanmaan kaupunginosan kanssa kokonaisuuden, jonka ytimessä sijaitsee Oulu Campus Linnanmaa. Alueen kaupalliset palvelut sijoittuvat kampuksen itäpuolella sijaitsevaan Kaijonharjun keskukseen.

Kaijonharjun lähiön rakentaminen liittyy kiinteästi Oulun yliopiston sijoittumiseen Linnanmaalle. Yliopistokampuksen rakentaminen alkoi vuonna 1971. Kampusta on myöhemmin laajennettu ja muutokset jatkuvat edelleen. Parhaillaan kampuksella remontoidaan tiloja Oulun ammattikorkeakoululle, joka on muuttamassa yliopiston yhteyteen Linnanmaalle vuoden 2020 aikana.

Samaan aikaan yliopiston rakentamisen kanssa alkoi myös Kaijonharjun aluekeskuksen muotoutuminen ja alueen asuntojen rakentaminen. Kaukana Oulun keskustasta oleva alue rakentui odotuksiin nähden hitaasti, tuottaen tavanomaista lähiöympäristöä. Kaijonharjun keskusta ja sen lähialuetta on uudistettu ja täydennysrakennettu laajemmin viimeksi 1990-luvulla.

Kaijonharjun keskuksen palvelutarjonta on edelleen runsasta, mutta 2000-luvun alussa Linnanmaan länsiosaan moottoritien varteen rakennettu hypermarket on hajauttanut rakennetta. Viime vuosina osa palveluista, kuten posti ja apteekki, on siirtynyt hypermarketin yhteyteen. Vuonna 2014 pari kilometriä Kaijonharjun luoteispuolella avautunut Ideapark on monipuolistanut suuralueen palvelutarjontaa, mutta toisaalta hajauttanut palveluita ja vähentänyt Kaijonharjun keskuksen merkitystä. Julkisista palveluista alueella toimivat kirjasto, nuorisotilat, peruskoulu ja lukio sekä kaksi päiväkotia.

Kaijonharjun vilkkain rakennuskausi ajoittuu 1970-luvulle ja sen jälkeisille parille vuosikymmenelle. Alueella on vain muutamia ennen 1970-lukua rakennettuja pientaloja. Kaupunginosan asunnoista 26 % on valmistunut 1970-luvulla, 31 % 1980-luvulla ja 40 % 1990-luvulla. 2000-luvun puolella on rakennettu vain muutamia kymmeniä asuntoja Kaijonharjuun, mutta Linnanmaan puolella rakentaminen on ollut vilkkaampaa. Viime vuosina Linnanmaalle on rakennettu paljon pientaloita mm. opiskelijoita varten. Osa alueen rakennuksista on peruskorjattu viime vuosina, mutta suuri osa rakennuskannasta odottaa edelleen peruskorjausta.

Kaijonharjun kaupunginosa on kerrostalovaltainen. Kerrostaloja on 81 % alueen asunnoista ja ne sijoittuvat Kaijonharjun keskukseen ja sen läheisyyteen Kaitoväylän ja Alakyläntien väliselle alueelle. Rivitaloasuntoja on 16 %, ja ne sijaitsevat Kuivasjärven rannalla Kaitoväylän pohjoispuolella sekä kaakossa Kaijonrannan alueella. Vanhaa pientaloasutusta on vain alueen itäosassa Kaijonlahdentien itäpuolella. Kaijonharjun alueen asuntojen keskipinta-ala on 57,5 m². Asunnoista yksiöitä on 17 %, kaksioita 41 %, kolmioita 28 % ja neliöitä 6 %.

Opiskelijoiden suuren osuuden vuoksi Kaijonharjussa vuokra-asumisen osuus on suuri ja vuokra-asumiselle on kysyntää alueella. Kaijonharjun 2361 asunnosta 71 %:ssa asutaan vuokralla, mikä on jonkin verran Oulun kerrostaloalueiden keskiarvon (n. 65 %) yläpuolella. ARA-vuokra-asuntojen osuus kaupunginosan asunnoista on 28 %. Pohjois-Suomen opiskelija-asuntosäätiö PSOASin omistamien opiskelija-asuntojen osuus alueella on 12 %, josta suurin osa on ARA-rajoitusten alaisia asuntoja.

Kaijonharjun kaupunginosassa on asukkaita 3843 (4/2020). Yhdessä viereisen Linnanmaan kaupunginosan kanssa Kaijonharju muodostaa vajaan 8000 asukkaan kokonaisuuden, jossa työskentelee ja opiskelee päivittäin lisäksi tuhansia muualla asuvia. Linnanmaan-Kaijonharjun kaavarunko ja siinä esitetty täydennysrakentaminen mahdollistaa alueen asukasluvun ja työpaikkojen määrän kasvun kaksinkertaiseksi Linnanmaan ja Kaijonharjun keskeisillä alueilla. Kaijonharjun täydennysrakentaminen ja pohjoispuolella sijaitsevan Ritaharjun kaupunginosan uudisalueiden rakentamisen myötä suuralueen väkiluvun arvioidaan kasvavan noin 2000 asukkaalla seuraavien kymmenen vuoden aikana.

Yliopiston vuoksi opiskelijoita on Kaijonharjun alueella paljon ja siksi kaupunginosan väestörakenne onkin varsin nuori. Opiskelijoita Kaijonharjun asukkaista on 20 %, mikä on kaksinkertainen osuus Oulun keskiarvoon (10 %) verrattuna. Asukkaiden keski-ikä on 34 vuotta (Oulun keskiarvo 39 vuotta). 20-29-vuotiaat ovat kaupunginosan suurin ikäluokka 30 %:n osuudellaan (Oulu 17 %). Myös 30-39-vuotiaiden osuus on koko kaupungin keskiarvoa suurempi. Vanhempia ikäluokkia on jonkin verran keskiarvoa vähemmän, mutta väestö

vanhenee myös Kaijonharjussa ja eläkeiän kynnyksellä olevia asukkaita on runsaasti. Pienten, 0-6-vuotiaiden lasten osuus on noin kaksinkertainen (11 %) verrattuna Oulun keskiarvoon (5 %). Kouluikäisiä lapsia ja nuoria puolestaan on jonkin verran keskiarvoa vähemmän. Lapsiperheiden osuus kaupungin asuntokunnista on kaupungin keskitasoa, 43 %.

Kaupunginosa sijoittuu useilla eriytymisen mittareilla Oulun kaupunginosien alimpaan luokkaan. Kaijonharjun asukkaiden keskitulot ovat pienet, vain 19 831 € (Oulun keskiarvo 29 300 €). Myös työllisyysaste on yksi matalimmista, 49 % (Oulu 66 %), mikä matalan tulotason lisäksi osaltaan selittyy opiskelijoiden suurella osuudella. Toisaalta työttömyysaste 21 % on Oulun keskiarvoon (14 %) nähden korkea. Asukkaiden koulutustaso tekee kuitenkin poikkeuksen, sillä se on lähellä kaupungin keskiarvoa. Kaijonharjun asukkaista 33 % on suorittanut korkea-asteen tutkinnon (Oulu 36 %). Korkeaan koulutustasoon vaikuttaa opiskelijoiden ja yliopistolla työskentelevien suuri osuus. Vieraskielisten osuus on Kaijonharjussa Oulun toiseksi suurin (18 %) heti Linnanmaan (20 %) jälkeen. Osuus on Oulun keskiarvoon (4 %) nähden huomattavan korkea. Alueella asuvien ulkomaalaisten opiskelijoiden ja yliopiston henkilökunnan suuri määrä vaikuttaa huomattavasti vieraskielisten osuuteen, mutta alueella asuu myös paljon maahanmuuttajia ilman yhteyttä yliopistoon. Yhden hengen talouksia on 54 % alueen talouksista (Oulu 43 %). Myös ikäihmisten kohdalla yksin asuminen on muuta Oulua yleisempää: Yksin asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus on 64 % (Oulu 56 %).

Alueen toimijoilla ja Oulun kaupungin kaikilla palvelualueilla on yhteinen käsitys Kaijonharjun kehittämistarpeesta. Yliopiston läheisyys on nostanut Kaijonharjun erityisasemaan lähiöiden joukossa, vaikkei se juurikaan näy alueen katukuvassa tai alueen tavanomaisessa lähiöympäristössä. Yliopisto on tehnyt huhtikuussa 2020 päätöksen hankesuunnittelun aloittamisesta toimintojensa mahdolliseksi siirtämiseksi vähitellen 20 vuoden kuluessa Linnanmaan kampukselta keskustan läheisyyteen Raksilaan. Tämän päätöksen vaikutukset Kaijonharjun alueen kehittämiseen täsmentyvät lähivuosina. Linnanmaan-Kaijonharjun vuonna 2019 hyväksytty kaavarunko tarjoaa hyvän perustan alueen tulevalle kehittämiselle.

Hankekokonaisuuden tavoitteet sekä yhteydet kaupungin strategiaan ja lähiöohjelman strategiaan linjauksiin

Kaijonharjun kehittämishankkeen avulla pyritään tukemaan alueen kaavarungon toteuttamista: täydennys- ja lisärakentamista, ympäristön ja palvelukeskuksen parantamista sekä liikenneverkon kehittämistä. Tavoitteena on mm. elävöittää kaupunginosaa ja ehkäistä sen toiminnallista köyhtymistä, edistää lähiön yhteisöllisyyttä, houkuttella uusia asukkaita, hidastaa demografista segregaatiota sekä edistää eri väestöryhmien tasa-arvoa. Yliopiston aikomus luopua Linnanmaan kampuksesta tuo alueen elinvoimaisuuden turvaamisen entistä ajankohtaisemmaksi.

Linnanmaan ja Kaijonharjun alueella kehitetään ja kunnostetaan ulkoilu- ja viheralueita sekä parannetaan yleistä viihtyisyyttä ja ympäristön laatua, vahvistetaan alueen moniammatillista toimintaa ja kuntalaislähtöisiä palveluita sekä kehitetään alueen keskusta sisä- ja ulkotiloineen asukkaiden monipuolisena kohtauspaikkana. Samalla tuetaan ehjien palvelukokonaisuuksien syntymistä elämänkaaren eri vaiheissa sekä eri toimijoiden mm. kulttuurin, liikunnan ja tapahtumien saavutettavuutta ja näkyvyyttä alueella. Alueen markkinoinnissa hyödynnetään luonnonläheisen alueen sijaintia kahden järven välisellä kannaksella. Laajan koulutus- ja tutkimuskeskuksen läheisyys mahdollistaa eri tahojen välisen vuorovaikutuksen niin alueen infran, palvelujen kuin yhteisöllisyyden edistämisessä.

Hankkeen tavoitteena on mm.

- kaupungin, asukkaiden ja muiden toimijoiden yhteistyön vahvistaminen
- ympäristön, tilojen ja toimintojen yhteinen suunnittelu eri toimijoiden kesken
- asukkaiden osallistumista edistävien toimintatapojen tukeminen ja kehittäminen
- lasten ja nuorten osallistaminen alueen toiminnalliseen suunnitteluun ja toteutukseen, tavoitteena vahvistaa yhteisöllisyyttä ja kiinnittymistä alueeseen
- asukkaiden ja toimijoiden ympäristövastuun lisääminen sekä vaikutusmahdollisuuksien edistäminen elinympäristöä koskevan päätöksentekoon

- alueen markkinointi ja imagon parantaminen
- olemassa olevien alueiden ja paikkojen hyödyntäminen asukkaiden kohtauspaikkana sekä tilojen käytön monipuolistaminen
- puistojen sekä virkistys- ja viheryhteyksien suunnittelu ja kehittäminen asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi yhdistäen myös kulttuurisia elementtejä
- lasten ja nuorten tuominen osaksi näkyvää kaupunkia; toimintapaikkojen suunnittelu alueen ytimeen sekä vuorovaikutteisen toimintamallin edistäminen.

Lähiöohjelman hankekokonaisuus tukee monin tavoin Oulun vuonna 2018 hyväksyttyä vuoteen 2026 tähtäävää kaupunkistrategiaa. Strategian mukaan Oulussa hyvinvointi kuuluu kaikille. Tämä tarkoittaa mm. hyvinvointierojen kaventamista asuinalueiden ja väestöryhmien välillä sekä Oulun kehittämistä sosiaalisesti kestäväksi kaupunkina. Oulu kannustaa asukkaitaan aktiiviseen ja liikunnalliseen elämäntapaan ja etsii mahdollisuuksia hyvinvointiaktiivisuudesta. Oulu on turvallinen ja lapsiystävällinen kaupunki.

Sosiaaliseen kestävyteen liittyy kiinteästi myös osallisuus ja asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet. Oulussa tehdään asioita avoimesti porukalla ja otetaan toiset huomioon. Suhtaudumme toisiimme ennakkoluulottomasti ja arvostaen. Mahdollistamme ihmisten kohtaamisen ja yhteisöllisen toiminnan. Kaupungin toimintaa ja palveluita kehitetään asiakaslähtöisesti tietoon perustuen ja digitalisaation mahdollisuudet hyödyntäen. Palvelut järjestetään taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Maahanmuuttajien integroitumista yhteiskuntaan edistetään kotouttamisohjelman toimenpiteillä, jotka päivitetään vuoden 2020 aikana.

Kaupunkistrategiassa tavoitteena on kestävä kasvu ja hiilineutraalisuus vuoteen 2040 mennessä. Edistämme kestävää elämäntapaa ja toimimme siten, että myös tulevilla sukupolvilla on mahdollisuus tehdä valintoja. Oulu tiivistää kaupunkirakennettaan ja edistää ympäristöystävällistä liikkumista. Kestävän kasvun tavoitteita ja toimenpiteitä on määritelty tarkemmin vuonna 2019 hyväksytyssä Oulun ympäristöohjelmassa. Ohjelman mukaan asuinalueet suunnitellaan ja toteutetaan Oulussa kestävästi tonttitarjonnaltaan, asumismuodoiltaan, toiminnoiltaan ja palveluiltaan monipuolisiksi. Täydennysrakentamisen osuutta kasvatetaan kulttuuriympäristön arvot huomioiden ja viherympäristöjä kehittäen. Täydennysrakentaminen ja uudet asemakaava-alueet suunnitellaan tiiveydeltään ja sijainniltaan joukkoliikennettä, jalankulkua ja pyöräilyä tukeviksi.

Tiiviin kaupunkirakenteen tavoitteen saavuttamisessa lähiöiden täydennysrakentaminen korostuu. Täydennysrakentamisessa sekä monipuolisten asumismahdollisuuksien ja asuinalueiden luomisessa on tärkeässä asemassa kahden vuoden välein kaupungin eri palvelualueiden yhteistyönä laadittava maankäytön toteuttamisohjelma, jolla kaavoitus, asuntotuotanto ja kaupungin investoinnit sitoutetaan aina seuraavien viiden vuoden ajaksi.

Asumisen ja maankäytön strategisia tavoitteita tarkennetaan kaupungin asuntopoliittisissa linjauksissa. Näiden konsernipalveluiden johdolla laadittujen linjausten keskeisenä tavoitteena on segregatiiokehityksen ja erityisasumisen keskittymien syntyminen ehkäiseminen. Kaupunki edistää erilaisten ihmisten ja erilaisen asumisen sekoittumista tavoitteenaan monipuolinen asuntotyyppien, asuntojen hallintamuotojen sekä asukkaiden jakauma asuinalueilla. Muita tärkeitä tavoitteita ovat erityisryhmien asumisen järjestäminen normaaliuden periaatteen mukaisesti, laaja-alainen esteettömyyden edistäminen sekä asunnottomuuden torjunta. Monipuolisen ja riittävän tiedon tuottaminen ja sen analysointi johtamisen ja päätöksenteon tueksi on yksi kaupungin keskeisistä periaatteista.

Oulun kaupungin sivistysohjelman mukaisesti Oulu edistää yksilön ja yhteisöjen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Oulussa uskotaan yhdessä tekemiseen, sillä hyvinvointi kasvaa ihmisten ja asioiden kohdatessa. Oulu tukee kaupunginosakulttuuria ja oululaisen identiteetin ja yhteisöllisyyden rakentumista tarjoamalla kuntalaisille monipuolisia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Oululaisten terveysliikuntaa ja hyvinvointiaktiivisuutta lisätään eri toimijoiden välisellä yhteistyöllä.

Suunnitelma asukkaiden osallistumisesta

Asukkaat osallistetaan kehittämistöimiin ja alueen suunnitteluun monin eri tavoin. Asukkaiden osallistumisesta kerrotaan tarkemmin teemojen ja toimenpiteiden yhteydessä. Suunnitelman ydin on se, että alue nähdään pilottikohteena, jossa voidaan nykyisten kaupungin soveltamien menettelytapojen lisäksi pohtia uusia olemassa olevan asuinalueen kehittämisen menettelytapoja. Alueella voidaan myös ideoida ja toteuttaa yhteisöllisyyttä edistäviä toimintatapoja ja kohteita sekä tutkia kuntalaisten hyvinvointia edistävien infran ja moniammatillisten palvelujen toteuttamista lähiökehällä. Suunnittelu edellyttää, että asukkaat itse osallistuvat tavoitteiden määrittelyyn sekä suunnittelevat omaa aluettaan. Osallistamme siis alueen asukkaat ideoimaan myös alueen kehittämiseen osallistumista. Erityisesti alueen luonteen mukaisesti nähdään tärkeäksi lasten ja nuorten osallisuus ja yhteisöllisyyttä lisäävät toimintatavat sekä heihin kohdistuvien palvelujen toimintaketjujen saumattomuuden edistäminen.

Asukkaiden osallistuminen ja osallistaminen perustuvat Oulun kaupungin vuorovaikutussuunnitelmaan. Oulun kaupunkistrategian ja vuorovaikutussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti vetovoimainen kaupunginosa mahdollistaa ihmisten kohtaamisen ja yhteisöllisen toiminnan. Tavoitteena on, että kaikki kokevat tulevaisuutta kuulluksi ja ymmärretyksi ja kaikilla on samat mahdollisuudet toimia, osallistua ja vaikuttaa asuinalueellaan sekä koko kaupungissa. Vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä koko Oulun alueella vahvistetaan muun muassa kehittämällä osallisuustoiminnan digitaalisia toteutusmuotoja. Digiosallisuutta tukemalla luodaan polkuja myös asukkaiden liittymiselle kaupunginosien asukastoimintaan, esimerkiksi asukasiltoihin ja alueelliseen yhdistystoimintaan. Vuorovaikutussuunnitelman tavoitteena on tukea alueen asukkaiden ja toimijoiden yhdessä valmistelemaa kaupunginosan kehittämissiisioita.

Hankekokonaisuuden kumppanuudet ja poikkialueellisuus

Lähiöohjelman toteuttamisessa ovat mukana kaikki Oulun kaupungin palvelualueet: yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, sivistys- ja kulttuuripalvelut, hyvinvointipalvelut sekä konsernipalvelut. Kaupunginosan lähikoulu on yliopiston harjoittelukouluna toimiva Oulun normaalikoulu. Yliopisto ja ammattikorkeakoulu sekä näiden oppilaitosten opiskelijajärjestöt OYY ja Osako ovat myös mukana ohjelman toteuttamisessa. Alueen vuokratyöyhtiöistä keskeisimmät ovat PSOAS ja Oulun Sivakka. Asunto-osaakeyhtiöistä mukana ovat mm. Kiinteistöliiton jäsentyöyhtiöt Kaijonharjun alueella. Hankekokonaisuuden laatimisessa ja toteutuksessa on mukana alueellinen yhteistyöverkosto, joka koostuu alueen aktiivisista toimijoista ja joissa on edustusta mm. alueen asukasjärjestöistä. Yhteistyökumppaneina ovat myös MLL, Oulun diakonia-ammattikorkeakoulu, Oulun Diakonissalaitos, Oulun seurakuntayhtymä, EHYT ry ja Tempo Oulu. Yhteistyötä tehdään myös alueen muiden toimijoiden ja yritysten kanssa. Kumppanuuksia esitellään tarkemmin teemojen ja toimenpiteiden yhteydessä.

Kehittämishankekokonaisuuden teemat ja niihin liittyvät toimenpiteet

Lähiökoulut edistävät koulutuksen tasa-arvoa ja lasten ja nuorten hyvinvointia

Oulun sivistysohjelman mukaisesti Oulu kasvattaa hyvinvoivia, välittäviä ja aktiivisia kuntalaisia. Kaupunki tarjoaa eheän kasvatus- ja koulupolun aina varhaiskasvatuksesta peruskouluun, toisen asteen opintoihin ja yliopisto- ja ammattikorkeakouluihin asti. Oululaisessa yhteisön ja yksilön vahvuuksia korostavassa hyvinvointikoulussa oppilaat osallistuvat myös oman lähialueensa kehittämiseen.

Kaijonharjun ja Linnanmaan alueen lähikouluna toimii Oulun normaalikoulu, jossa on alakoulu, yläkoulu ja lukio. Normaalikoulu on aktiivisesti tutkimus- ja kokeilutoimintaan osallistuva yliopiston harjoittelukoulu, jossa opettajaopiskelijat suorittavat suurimman osan ohjatusta opetusharjoittelustaan. Oulun normaalikoulun toiminta perustuu elämän moninaisuuden kunnioittamiseen, yhdenvertaisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Turvallinen ja kehittyvä koulu tukee monipuolista inhimillistä kasvua ja oppimista, jotta koulun oppilaista kasvaa toimintakykyisiä ja vastuullisia ihmisiä.

Vuoden 2019 kouluterveyskyselyn perusteella Normaalikoulu ja sen oppilaat pärjäävät ja voivat melko hyvin, sillä monilla mittareilla koulu sijoittuu valtakunnan keskitason yläpuolelle. Keskimääräistä useampi oppilas kokee, että koulussa on hyvät vaikutusmahdollisuudet (ONK 21,4 %/Suomi 12,4%). Normaalikoulun oppilaskuntatoiminta on vireää ja koulusta on edustajia myös nuorten vaikuttamiselimissä kuten Oulun nuorten edustajistossa sekä alueellisessa lasten ja nuorten osallisuusryhmässä. Erityiseksi kehittämistarpeeksi tuloksista nousi vapaa-ajan toiminnan puuttuminen: vain 26,6 % kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa nuorille suunnattua vapaa-ajan toimintaa (Suomi 31,4 %).

Koulussa on aiemmin kokeiltu monia hyväksi havaittuja käytäntöjä, joita resurssien puitteissa voidaan jatkaa ja tehostaa. Oppilaskunta ja vanhempainseurakunta toimivat aktiivisesti koulun ja koko alueen kehittämisessä ja suunnittelussa. Alueen yhteisöllisyyttä lisää käytäntö lahjoittaa koulun taksvärvikierärahat jollekin alueen paikalliselle toimijalle.

Tavoitteena on syventää ja tiivistää yhteistyötä kaupungin nuorisotoimen kanssa. Nuorisotyöntekijä voisi resurssien puitteissa olla nykyistä enemmän paikalla koulussa, järjestää mm. välituntitoimintaa ja keskusteluapua sekä osallistua koulun toimintaan. Rikkautta, mutta myös haasteita, tuo alueen nuorten monikulttuurisuus. Normaalikoulussa on järjestetty maahanmuuttajavanhemmille vanhempien koulua tutustuttaen heidät suomalaisiin tapoihin ja käytäntöihin.

Perhe- ja nuorisotyö sekä harrastustoiminta vahvistavat lasten ja nuorten osallisuutta

Kaikkien asukkaiden, myös lasten ja nuorten, osallisuuden lisääminen on keskiössä lähiöohjelman toimenpiteissä Kaijoharjussa. Lapset ja nuoret otetaan mukaan alueen suunnitteluun ja kehittämiseen. Erityisesti painoarvoa saa aktiivisista nuorista koostuvien oppilaskuntien sekä alueen lasten ja nuorten osallisuusryhmän toiminnan vahvistaminen. Osallisuusryhmässä nuoret tutustutetaan vaikuttamisen keinoihin ja opetellaan mm. aloitteiden tekemistä sekä lausunto- ja määrärahaesitysten valmistelua. Sähköiset kyselyt ja digitalisaation hyödyntäminen lisäävät nuorten kiinnostusta alueeseensa ja sen kehittämiseen. Lähiöohjelman yhteydessä kokeillaan myös uusia osallistamisen menetelmiä.

Kouluterveyskyselyssäkin kehittämiskohteeksi nousseeseen nuorten harrastusmahdollisuuksien puuttumiseen on tarkoitus vaikuttaa lähiöohjelman toimenpiteillä. Harrastustoiminnan suunnittelussa lasten ja nuorten toiveet otetaan huomioon ja kehitetään harrastusmahdollisuuksia yhdessä. Harrastustiloista on pulaa alueella. Yhteistyötä tehdään harrastusten järjestämisessä mm. yliopiston ja ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ja harrastejärjestöjen kanssa sekä muiden alueen toimijoiden kanssa. Harrastustoiminnassa hyödynnetään asukkaiden osaamista: jokainen voi olla sekä opettaja että oppilas.

Liikunnan kärkihanke Linnanmaan-Kaijoharjun alueella on uusi uimahalli, joka on tarkoitus rakentaa alueen eteläosaan liikuntahallin yhteyteen vuosien 2021-2022 aikana. Lisäksi toiselle jäähallille tehdään kaavamuutosta alueen lounasnurkan urheilualueelle. Tämä parantaa liikuntapalveluiden tarjontaa alueella ja sen tuomat mahdollisuudet hyödynnetään kokonaisvaltaisesti. Alueesta on mahdollista kehittää koko kaupungin tasolla vetovoimainen liikuntapalvelujen keskittymä.

Liikunta ja muu harrastustoiminta on hyvä alusta saada alueen eritaustaiset nuoret mukaan mielekkääseen yhteiseen tekemiseen ja näin ehkäistä syrjäytymistä. Kaijoharjussa on jo ODL:n PAKU-toimintaa, jossa alueen lapset ja nuoret osallistuvat matalan kynnyksen maksuttomaan liikuntaharrastamiseen. Tällä hetkellä tarjolla on jääkiekkoa, ja mahdollisesti toimintaa voidaan laajentaa muihin lajeihin.

Kulttuurin harrastustoimintaa kehitetään asukkaiden tarpeiden ja toiveiden kautta osana kulttuurisuunnittelua. Kulttuuriharrastamiseen liittyvät olennaisesti käytössä olevat tilat ja esiintymispaikat, joita hankkeessa kehitetään. Tavoitteena on luoda alueelle uudet sisä- ja ulkotiloihin sijoittuvat tapahtumapaikat keskeiselle paikalle. Tempo Oulu on järjestänyt lastenorkesteritoimintaa parin vuoden ajan Puolivälinkankaan ja Kaukovainion lähiöissä yhteistyössä alueen koulujen kanssa, ja nyt kiinnostusta on laajentaa toiminta myös Kaijoharjun alueelle. Toiminnan tavoitteena on musiikkiharrastuksen keinoin vahvistaa alueen monitaustaisten lasten vuorovaikutusta ja tavoittaa musiikkiharrastuksen pariin erityisesti niitä lapsia, joita se ei muuten tavoittaisi.

Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) on tärkeä toimija alueella monipuolisen lasten ja perheiden musiikin, liikunnan ja taiteen kerhotoiminnan järjestämisessä sekä vapaaehtoisten pyörittämän perhekahvilan organisoimisessa. Perhekahvila toimii osallisuutta lisäävänä alueen matalan kynnyksen kohtaamispaikkana, jossa

on käynnistetty perhelähtöisen avun ja tuen ohjausmalli PATO. MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin tavoitteena lähiöohjelman aikana on yhdessä MLL:n Oulun yhdistyksen kanssa tukea ja laajentaa perheiden mahdollisuuksia päästä kokeilemaan maksuttomasti ja sitoumuksetta erilaisia taiteen, kulttuurin ja liikunnan lajeja sekä laajentamaan alueelle muualla jo toimivia suosittuja ryhmiä. Yhteinen tekeminen tukee vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta sekä on lapselle hyvä tapa osallistua ohjattuun ryhmätoimintaan aluksi turvallisen aikuisen seurassa. Kerhotoiminnan järjestämisessä mm. sopivien tilojen löytäminen on ollut ongelmallista. Yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaa liikunta POPLI ry:n kanssa alueella voisi tarjota koko perheelle suunnattua matalan kynnyksen harrastustoimintaa.

Yhteistyö luo yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta

Opiskelijoiden suuri määrä tarkoittaa myös vuosittain suurta vaihtuvuutta alueen asukkaissa. Suuri asukasvaihtuvuus ja juurtumisen puuttuminen luo haasteita yhteisöllisyydelle ja alueeseen sitoutumiselle. Myös maahanmuuttajien suuri määrä tuo alueelle sekä mahdollisuuksia että haasteita. Vieraskielisten osuus Kaijonharjun alueella on jopa 20 % ja he muodostavat merkittävän osan alueen väestöstä. Maahanmuuttajien kotoutumista ja integraatiota alueeseen ja yhteiskuntaan parannetaan vuoden 2020 päivitettävän kotouttamisohjelman avulla. Siinä esitetyjä tavoitteita ja toimenpiteitä toteutetaan Kaijonharjun alueella huomioiden erityisesti maahanmuuttajanuorten kotoutumisen ja osallisuuden haasteet. Kansalaisosallistumisen tosiasiallisia mahdollisuuksia ja luottamusta parannetaan huomioimalla erityis- ja vähemmistöryhmien tarpeet myös kaupungin mahdollistamissa uusissa osallistumismuodoissa. Oulussa toimii maahanmuuttajaneuvosto, jonka tarkoitus on toimia vaikuttajana, välittäjänä ja aktiivisena fasilitaattorina niissä tehtävissä, jotka parantavat maahanmuuttajien osallisuutta ja työllistymistä sekä edistää maahanmuuttajien ja suomalaisten kaksisuuntaista kotoutumista.

Kaupungin osallisuustoiminta tukee monimuotoista aktiivista kansalaisuutta yhteisöllisten tilojen ympärille rakentuissa yhteisöissä, kaupunginosissa, koko kaupungissa ja laajemmassa ympäristössä. Pitkäaikaiselle ja johdonmukaiselle osallisuuden ja demokratian kehittämiseksi luodaan ja vahvistetaan puitteita Kaijonharjussa. Oulussa toimiva asukastupaverkosto pyrkii ylläpitämään ja kehittämään yhteiskunnallista eheyttä tukevaa asukas- ja yhteisötoimintaa. Asukastupatoiminta on erittäin tärkeä osa uutta sosiaalisesti kestävämpää Kaijonharjua. Uudenlaisen kuntalaisten olohuoneen perustamista Kaijonharjuun selvitetään alueella lähimmäiskorttelin tontinluovutuskilpailun osana.

Oulussa tuetaan asukkaiden omaehtoista toimintaa. Ratkaisuja tuottavassa yhteiskehittämisessä asukkaat, järjestöt ja julkiset palvelut kehittävät yhdessä alueen toimintoja. Oulussa tätä on kokeiltu Rajakylän lähiön ITU2-kehittämishankkeessa, jonka toimintamalli on sovellettavissa myös Kaijonharjuun. Hankkeessa kehitettiin asukkaita osallistava toimintamalli, jonka avulla voidaan edistää asukkaiden hyvinvointia, osallisuutta sekä työ- ja toimintakykyä. Hankkeessa luotiin inklusiivisen ajattelun mukaista järjestöjen, kansalaisten, yksityisen sektorin ja julkisen sektorin yhteistyömallia kaupunginosassa sekä asukaslähtöisesti osallisuutta vahvistavia kokonaisvaltaisia palveluja. Hankkeessa on kokeiltu myös osallistavaa budjetointia, jolla on ollut positiivista vaikutusta Rajakylän kaupunginosan yhteisöllisyydelle ja me-hengelle. Asukkaiden omaehtoisen toiminnan ja kuntalaislähtöisen kaupunkikehittämisen mahdollistaminen Kaijonharjussa on mahdollista muun muassa osallistavan budjetoinnin avulla.

Kaijonharjun kehittämisohjelman aikana palveluiden järjestämisessä tavoitteena ovat toimintamallit, joiden avulla tuetaan kuntalaisten omaa mahdollisuutta edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään. Näin edistetään ennaltaehkäisevää työtä, hyvinvointia ja kuntalaisten osallisuutta palvelujen tuottamisessa ja kehittämisessä. Toimenpiteillä pyritään luomaan alueelle paikkoja ja palveluja, jotka mahdollistavat asukkaiden vapaa-ajankäyttöä ja harrastusmahdollisuuksia sekä luovat yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Hyvinvointia vahvistavaan yhteisöllisyyteen kannustetaan ja kaupunki voi tukea yhteisöllisyyden edellytyksiä esim. asukastupatoiminnan, tiedottamisen, ohjauksen ja palvelujen kehittämisen kautta, mihin liittyvät toimenpiteet tarkentuvat kehittämisohjelman aikana.

Kirjaston roolia vuoropuhelun järjestäjänä ja kansalaiskeskustelujen tilana vahvistetaan Sitran tukeman Kirjastoista kansanvallan areenoita -hankkeen myötä. Kaijonharjun kirjastossa voidaan järjestää monipuolisia asukastilaisuuksia tilojen sallimissa puitteissa pyrkien mahdollistamaan alueen asukkaille merkittävää, vaikuttavaa ja demokratiaa edistävää toimintaa. Asukasilloissa käsitellään asukkaita kiinnostavia aiheita. Asiantuntevia henkilöitä kutsutaan

kertomaan näistä aiheista. Kirjastopalveluiden uudenlaista järjestämistä tutkitaan alueella lähimmäiskorttelin tontinluovutuskilpailun osana.

Kaijonharjun äänestysalueen osallistumisaktiivisuus on Oulun heikointa, äänestysprosentti oli vuoden 2017 kuntavaaleissa 46,8 %. Demokratiaa edistetään muun muassa lisäämällä vuoropuhelua erityisesti kansalaisten ja poliitikkojen, mutta myös muiden demokratiaa edistävien, kiinnostavien tahojen ja ilmiöiden kanssa.

Kehittämishjelman aikana Kaijonharjun asukkaiden omatoimisuutta ja henkilökohtaista vastuuta lisätään heidän edellytysten mukaan. Alueelta on lakkautettu terveyskeskus, mutta kuntalaisia osallistetaan ja kannustetaan mukaan keskustelemaan ja suunnittelemaan tulevaisuuden sosiaali- ja terveyspalveluita. Oulun kaupungin hyvinvointipalvelut suunnittelee avaavansa hyvinvointipisteen Kaijonharjun luoteispuolelle Ideaparkiin vuoden 2020 aikana. Hyvinvointipisteeseen on suunniteltu neuvola, ehkäisyneuvola, ajanvarauksetonta vastaanottoa pieniin toimenpiteisiin sekä järjestöyhteistyötä. Järjestöyhteistyön suunnitelmia laaditaan parhaillaan Tuiran hyvinvointikeskuksen alueella. Hyvinvointipisteen tiloja hyödynnetään mahdollisimman paljon asukkaiden tarpeisiin.

Turvallisuuden ja sen tunteen lisääminen on tärkeää myös Kaijonharjussa. Huono-osaisuus ja pahoinvointi näkyvät ajoittaisena levottomuutena ja julkisena päihteiden käyttönä. Myös vahingontekoja ja murtoja esiintyy alueella. Päihdeongelmiin puututaan ehkäisevän päihdetyön avulla. Ongelmien puheeksi ottamisen kynnystä tulee madaltaa niin, että päihteiden käyttöön liittyvät haitat uskalletaan ottaa luontevasti ja riittävän varhaisessa vaiheessa puheeksi perheissä, kouluissa, alueen yhteisöissä ja palveluissa kulttuurisensitiivinen näkökulma huomioiden. Kaijonharjussa on myös yhtenä toimenpiteenä mahdollista järjestää turvallisuuskävelyjä asukkaiden ja alueen toimijoiden kanssa. Turvallisuuskävelysten tarkoituksena on kartoittaa asukkaiden, erityisesti lasten ja nuorten, vähemmistöryhmien ja naisten, koettua turvallisuuden tunnetta kaupunginosassa.

Oulun poliisilaitos on käynnistämässä loppuvuodesta 2020 lähipoliisitoimintaa koko poliisilaitoksen alueella, ja toimintaa sijoittuu myös Kaijonharjun alueelle. Lähipoliisitoiminta on suunnitelmallista, ongelmakeskeistä, ennakoituihin ja varhaiseen puuttumiseen perustuvaa turvallisuusyhteistyötä alueen viranomaisten ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Tärkeä osa lähipoliisitoimintaa tulee olemaan paikallinen ongelman ratkaisu, jossa tunnistetaan ja ratkaistaan alueella esiintyviä turvallisuuteen vaikuttavia häiriöitä ja ongelmia. Poliisi ei tule olemaan alueella pelkästään häiriöihin ja rikoksiin puuttuja, vaan tarkoitus on olla enemmänkin ohjaamassa ja opastamassa alueella toimivia tahoja ratkaisemaan ongelmia myös omilla keinoilla ja toimillaan.

Hiilineutraalisuus tukee lähiökehittämisen kestävyyttä

Ympäristöohjelman mukaisesti Oulu pyrkii hiilineutraaliksi vuoteen 2040 mennessä. Ympäristöohjelman tavoitteet ja painopisteet liittyvät ekologisesti kestäväen kaupungin kehittämiseen: Kasvamme kestävästi, toimimme resurssiviisaasti, edistämme ympäristövastuullisuutta ja luonto on voimavaramme. Hiilineutraalisuus vaatii kestävien liikkumismuotojen kehittämistä, täydennysrakentamista keskeisille alueille sekä rakennusten energiaparannuksia.

Linnanmaan-Kaijonharjun kaavarunkotyössä on linjattu lähivuosien asuntorakentamisen painopiste nykyisen kampuksen itäpuolelle Kaijonharjun keskusta ja tehokasta joukkoliikennettä tukemaan. Tehokas joukkoliikenteen reitti kulkee Oulun keskustasta Linnanmaalle kaupunkibulevardiksi muutettavaa Alakyläntietä pitkin. Joukkoliikennereitti kulkee Linnanmaanbulevardilta viistosti kohti Oulu Campus Linnanmaata yhdistäen samalla uuden laajentuneen Kaijonharjun keskuksen kampukseen. Tehokkaan joukkoliikenteen reitin vartta tehostetaan ja tiivistetään rakentamisella. Kaavarunkosuunnitelma edistää kävelyn ja pyöräilyn asemaa asukkaiden, opiskelijoiden ja alueella käyvien arkiliikkumismuotona. Oulun kaupunki on laatinut vuoteen 2030 tähtäävän koko kaupungin aluetta koskevan pyöräilyn baanaverkkosuunnitelman, jonka mukaan keskustasta Kaijonharjuun suuntautuvan baanan toteuttaminen ajoittuu vuosille 2021-2022.

Tilojen ja alueiden yhteiskäyttöä tullaan lisäämään, millä saadaan luotua myös yhteisöllisyyttä ja kohtaamispaikkoja. Perinteisesti koulujen liikuntasalit ovat jo olleet aktiivisessa vuorovarauskäytössä iltaisin ja viikonloppuisin. Tämän toimintatavan ulottaminen myös muihin tiloihin on kehittämishjelman aikana yhtenä kehittämiskohtena erilaisten tilojen osalta. Uusien tilojen suunnittelussa ja rakentamisessa on otettava huomioon niiden muunneltavuus ja mahdollistaa niiden yhteiskäyttö. Julkista tilaa suunnitellessa otetaan huomioon lukitukset, varausjärjestelmät ja tilaratkaisut, jotka mahdollistavat kuntalaisten omatoimisen käytön.

Yliopiston mahdollinen siirtyminen pois nykyisistä tiloistaan tuo pohdittavaksi näiden tilojen jatkokäytön ja mahdolliset väliaikaiset käyttötarkoitukset.

Moniammatillisen toimintamallin ja eri toimijoiden yhteistyön kehittämiseen liittyy tilojen tehokas yhteiskäyttö myös julkisten ulkotilojen osalta. Kaijonharju-Linnanmaan julkisia ulkotiloja kehitetään yhdessä kunnan eri palvelualueiden, asukkaiden, kolmannen sektorin toimijoiden ja käyttäjien kanssa. Kun asuinalueen kehittämisessä panostetaan julkisiin ulkotiloihin ja pyritään ohjaamaan niiden käytettävyyttä eri ikäryhmille, saavutetaan tuloksia kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Samalla eri toimijoiden kuten sosiaali- ja terveystieteiden, sivistys- ja kulttuuripalveluiden ja kolmannen sektorin toimijoiden toimintaedellytykset paranevat, kun he voivat toiminnassaan paremmin hyödyntää ulkotiloja osana toimintaympäristöjään. Oulun kaupungissa pyritään laajentamaan Varaamo-järjestelmän käyttöä tietyille ulkoalueille kuten Helsingissä.

Tilojen yhteiskäytön lisäksi myös tavaroiden yhteiskäyttöä edistetään. Esimerkiksi PSOAS on jo ottanut yhteiskäyttöautoja käyttöön ja jatkossa on tulossa myös yhteiskäyttöpyöriä. Jatkossa myös opiskelutarvikkeita, kuten yhteiskäyttöisiä läppäreitä voisi lainata ja työskennellä tiimityöskentelyyn sopivissa yhteistiloissa. Oulun kaupungilla on ollut vuodesta 2019 alkaen käytössä kaupunkipyöräjärjestelmä, jonka asemia on sijoitettu myös Linnanmaan ja Kaijonharjun alueelle.

Oulun kaupunki on mukana yhteistyössä SYKEN lähiöohjelman hankekokonaisuudessa ”Segregatio ja rakennuskannan energiatehokkuus lähiöissä”, jossa hankkeen toteutuessa Kaijonharju olisi yksi esimerkkilähiöistä. Hankkeessa tutkitaan mm. asuntojen hallintamuotojen vaikutusta energiatehokkuuteen sekä tutkitaan kyselyiden avulla esimerkkitaloyhtiöissä energiaremonttien päätöksentekoon liittyviä haasteita. Lisäksi Oulun kaupunki kannustaa lähiöohjelman aikana alueen taloyhtiöitä energiaremontteihin ja muuhun rakennuskannan korjaamiseen ja pitkäjänteiseen ylläpitoon.

Niin kaupungin oma vuokrataloyhtiö Sivakka kuin myös alueen muut vuokrataloyhtiöt ovat viime vuosina korjanneet ja korjaavat jatkossakin asuntokantaansa. Esimerkiksi PSOAS on parantanut yhteistiloja, piha-alueita ja kierrätysmahdollisuuksia. Jatkossa järjestetään vuosittain romupyöräkeräys. PSOASin Virkakatu 3:n perusparannus- ja muutostyöt käynnistyvät syksyllä 2020.

Vanhan rakennuskannan purkamisessa ja uuden rakentamisessa syntyy valtavat määrät jätettä, josta osa on hyödynnettävissä kiertotalouden keinoin. Jos ohjelman aikana päädytään Kaijonharjun keskuksen laajamittaiseen uudistamiseen ja uusien keskustakortteleiden rakentamiseen, tulee aiheelliseksi laatia alueelle kiertotalouden tiekartta ja analysoida materiaalivirtoja, mitä ollaan kokeilemassa Oulussa parilla asuinalueella. Hiilineutraalisuutta voidaan edistää myös pienillä ketterillä ja samalla yhteisöllisyyttä lisäävillä ratkaisuilla kuten pienviljelylaatikoilla, joita on Oulussa jo usealla alueella.

Lähidemokratian ja osallisuuden vahvistamisen osalta alueelle on alustavasti suunniteltu kansalaisraatien järjestämistä ilmastonmuutokseen, hiilineutraaliuteen ja ilmastotekoihin liittyen. Oulun kaupunki tekee yhteistyötä INCLINE (From individual biases to communal preparedness for equitable climate transitions) -hankkeen kanssa kansalaisraadien järjestämiseksi kunnassa projektin keston aikana.

Viihtyisä, toimiva ja vihreä elin- ja asuinympäristö vahvistaa elinvoimaa

Alueen fyysistä ympäristöä kehitetään elokuussa 2019 hyväksytyn Linnanmaan ja Kaijonharjun alueen kaavarungon pohjalta. Kaavarunko on Linnanmaa-Kaijonharjun 330 hehtaarin alueen maankäytön suunnitelma, jonka sydän on Oulu Campus Linnanmaa ja sen itäpuolella oleva Kaijonharjun paikalliskeskus. Rakentamisen volyyymi on karkeasti arvioiden kaksinkertainen verrattuna nykyiseen asukas- ja työpaikkamäärään (n. 12 000 asukasta ja n. 13 000 työpaikkaa). Kaavarunkoalueen kaupunkirakenne on sekoittunut ja työpaikkaomavarainen.

Kaavarungon viheralueiden verkosto säilyttää nykyiset alueen merkittävimmät viheralueet sekä viheryhteydet, mutta kehittää niiden tärkeimpiä osia aktiivisiksi, uutta kaupunkirakennetta palveleviksi puistoalueiksi. Esimerkiksi Pyykösjärven ja Kuivasjärven rannat, joiden väliin kaavarunkoalue sijoittuu, liittyvät virkistys- ja viherverkostoon nykyistä paremmin. Kaavarunkoalueella on valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaita rakennetun kulttuuriympäristön kohteita ja alueita sekä muinaisjäänneksiä. Kulttuuriympäristön ominaisuudet ja erityispiirteet huomioidaan ja turvataan jatkosuunnittelussa säilyttämällä rakennustaiteelliset ja kulttuurihistorialliset arvot.

Asuntorakentamisen ja palveluiden kehittäminen on lähtenyt kaavarunkoalueella käyntiin Kaijonharjun keskuksesta ja sen lähiympäristöstä. Kampuksen länsipuoli ja vanhan Teknologiakylän alue on varattu muuhun kuin asuntorakentamiseen. Käynnissä ovat asemakaavan muutokset pohjoisessa Kuivasjärven rannalla Tapionrannassa, jossa alueelle on suunnittelun alla asuinrakentamista, veistospuisto ja järven rantaa kiertävä virkistysreitti. Eteläosassa Pyykösjärven rannan ja Linnanmaanbulevardin väliin ollaan suunnittelemassa Vihreää Kortteliä, johon tulee hiilineutraalia ja yhteisöllistä uuden ajan asumista. Kaupungin omistava huvila Pyykösjärven rannassa pyritään kunnostamaan ja avaamaan yhteiseen käyttöön. Pyykösjärven rantaa kehitetään muutenkin yhteisöllisenä virkistysalueena. Kaijonharjun keskuksen liikenne ja ympäristösuunnittelu on myös yleissuunnittelutasolla käynnistynyt ja keskuksen Oulun kaupunki suunnittelee asumisen ja palvelut uudella tavalla yhdistävää lähimmäiskortteliä.

Kaijonharjun vahvuutena on oululaisittain ainutlaatuinen sijainti kahden järven välisellä kannaksella. Asukaskyselyissä rannat ovat olleet merkityksellisimpiä ja miellyttävempiä paikkoja alueella ja rantojen avaamista julkiseen käyttöön ja virkistykseen onkin toivottu. Kummankin järven veden laatu on pitkään ollut huono, mutta nyt kaupunkivesien kunnostushankkeen myötä Kaijonlahden valuma-alueella ollaan kunnostamassa vuoteen 2021 mennessä. Kunnostustöiden edetessä asukkaille järjestetään infotilaisuuksia ja osallistetaan asukkaat pitämään yhdessä huolta järvistä. Oulussa parilla alueella toiminut vesistötalkkaritoiminta sopisi myös Kaijonharjuun. Toiminnassa asukkaat osallistuvat esimerkiksi rantojen hoidon pienimuotoisiin talkoisiin.

Ikäystävällisyys ja esteettömyys tukevat asuinalueen toimivuutta

Nuoresta ikärakenteesta ja opiskelijoiden suuresta osuudesta huolimatta myös Kaijonharjun väestö ikääntyy. Esteettömyys, sekoittunut asuminen sekä ikääntyneille sopivat asumisratkaisut ovat tavoitteena Kaijonharjun aluetta kehitettäessä.

Asumisen kärkihankkeena Kaijonharjussa tulee olemaan keskuksen sijoittuva lähimmäiskortteli, jonka alueesta järjestetään tontinluovutuskilpailu vuoden 2020 aikana. Kaupunki hakee asuntopoliittisia linjauksiaan tukevia ratkaisuja uudenlaiselle palveluilla ja asumista yhdistävälle hybridikorttelille, jossa edistetään erilaisten ihmisten ja erilaisen asumisen sekoittumista luomalla kortteliin monipuolinen asuntotyyppien, asuntojen hallintamuotojen sekä asukkaiden jakauma. Kortteliin haetaan myös yksityisten ja julkisten palvelujen uudenlaisia järjestämistapoja sekä niiden yhdistämistä korttelin asumiseen. Kortteliin on sijoittumassa kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluita. Tilojen yhteis- ja monikäyttöisyyttä, muunneltavuutta ja esteettömyyttä edistetään ja luodaan puitteet yhteisöllisyydelle, ihmisten kohtaamiselle sekä uusille elämyksellisille asumisen sisällöille. Kilpailussa haetaan innovaatioita myös kortteliin sijoitettavaksi aiotun, uudenlaisen asukastupakonseptin kehittämiseen. Lähimmäiskorttelin ajatukseen liittyy keskeisesti myös lähimmäisten ja naapurien auttaminen sekä yhdessä tekeminen. Kortteli tukee Auttava yhteisö -ajatusta, jota kaupunki suunnittelee laajempaan koko kaupungin alueelle kaikkiin asuinyhteisöihin.

Lähiöohjelman aikana on tarkoitus tehdä esteettömyyskartoitusta kaupunginosan keskeisille alueille tai koko kaupunginosaan sekä vastaavia kartoituksia alueen julkisiin rakennuksiin. Kartoitusten jälkeen esteettömyydessä havaitut puutteet priorisoidaan ja tehdään tarvittavat parannustoimenpiteet. Vastaavia kartoituksia ei ole Oulussa juurikaan tehty aiemmin. Uusien ulkotilojen esteettömyyteen kiinnitetään erityistä huomiota. Virkistysreittien ja järven rantojen soveltuvuus kaikkien käyttäjien liikkumiseen on tärkeää. Reittien suunnittelussa on otettava huomioon mm. riittävän tiheässä sijaitsevat levähdyspaikat. Yhteisöllinen ja saavutettava lähikulttuuri ja kohtaamispaikat mahdollistavat ikäystävällisyyden. Oulun kulttuurihyvinvointisuunnitelmassa tullaan kuvaamaan tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvointia edistävälle kulttuuritoiminnalle.

Rakentamisajankohdalleen tyypillisesti Kaijonharjussa on paljon 3-kerroksisia hissittömiä taloja, joiden asunnot eivät ole esteettömiä. Kaupunki kannustaa alueen taloyhtiöitä jälkiasennushissien rakentamiseen ja esteettömyysparannusten tekemiseen sekä tiedottaa aktiivisesti saatavilla olevista avustuksista. Asukkaille voidaan järjestää esim. työpajoja, joissa asukkaat havainnoivat lähiympäristönsä esteettömyyttä ja parantamiskohteita.

Palvelujen esteettömyyttä ja saavutettavuutta parannetaan yhteistyössä alueen yritysten ja liike-elämän kanssa. Alueen lähipalveluita ja kotiin saatavissa olevia palveluita kehitetään alueen toimijoiden kanssa

yhteistyössä tukemaan mm. ikääntyvien kotona asumista. Alueen teknologiayritysten kanssa tehtävä yhteistyö avaa mahdollisuuksia kehittää yhdessä ikäihmisten kotona asumista tukevia älykkäitä ratkaisuja.

Taide ja kulttuuripalvelut elävöittävät lähiöitä

Kaijonharjun kulttuuripalveluita kehitetään lähiöohjelmassa Oulun kulttuuristrategian tavoitteilla ja toimenpiteillä. Oulu vahvistaa määrätietoisesti kaikkien oikeutta ja mahdollisuutta osallistua kulttuurin tekemiseen ja kokemiseen. Kulttuuri ja taide tulevat lähelle ihmistä, mikä vahvistaa niiden merkitystä oululaisten arjessa luoden sivistystä ja hyvinvointia koko Oulun alueella. Saavutettavuuden edistämiseksi huomioidaan eri väestöryhmien tarpeet. Kohdennetuilla kulttuuripalveluilla parannetaan osallisuutta ja vähennetään ikäihmisten sekä erityisryhmiin kuuluvien kuntalaisten yksinäisyyttä ja eriarvoistumista. Taiteen ja kulttuurin yhdenvertaista saatavuutta edistetään tuottamalla moniammatillisena yhteistyönä lähikulttuuripalveluja, harrastusmahdollisuuksia sekä tapahtumia eri kaupunginosissa. Kulttuuri kytkeytyy vahvasti osaksi kaupunkiympäristön suunnittelua, kun vahvistetaan ja tehdään näkyväksi kulttuuriympäristöjä ja kulttuuriperintöä sekä taiteen, luonnon ja liikunnan yhteyttä liikuntapaikoissa, -reiteillä ja -tapahtumissa. Lisäksi pyritään luomaan aktiivisesti taiteen ammattilaisten ja luovien alojen yrittäjien työtiloja ja monipuolistetaan kumppanuusmuotoja.

Alueen identiteetin kartoittamisessa ja vahvistamisessa sekä asukaslähtöisessä kaupunkisuunnittelussa hyödynnetään kulttuurisuunnittelua, jossa pyritään tunnistamaan paikan ja alueen erityispiirteitä sekä hyödyntämään niitä suunnittelussa ja kehittämisessä. Kulttuurisuunnittelu vastaa tarpeisiin lisätä asukas- ja asiakaslähtöisyyttä ja osallisuutta ja etenkin niiden edellyttämää poikkihallinnollista yhteistyötä. Olemassa olevien alueiden elävöittämisessä kaupunkien inhimillisyyden painottuu. Kaupunkien elinvoiman ja brändin kannalta oleelliseksi nousee se, mitä kaupungissa tapahtuu ja kuinka kaupunkia kehitetään kaupunkilaisten lähtökohdista.

Kulttuurisuunnittelu ei ole pelkkä kulttuurin kehittämisen työväline, vaan laajemmin ajateltuna kaavoituksen, hyvinvointi- ja sivistyssektoreiden, elinkeinon ja kulttuurin yhdistäjä ja elinvoimaisuuden lisääjä. Kulttuurisuunnittelussa kulttuuri nähdään laajana arvoa, tunteita, toimintatapoja, paikallidentiteettiä ja sosiokulttuurisia käytänteitä kuvaavana käsitteenä. Tärkeä osa kulttuurisuunnittelua on yhteisöjen, yhteisyyden ja sosiaalisen elämän tunnistaminen ja vahvistaminen. Kaupunkilaisten itse tuottamat tapahtumat ovat nousseet julkisen tilan käytön arkipäiväksi ja kaupunkilaisuuden ilmentymäksi. Kulttuurisuunnittelua varten voidaan toteuttaa alueella kulttuurikartoitus. Tärkeää on osallistaa suunnittelussa kulttuuritoimijoita ja alueen asukkaita heti alkuvaiheessa.

Oulussa kulttuurin kaupunginosatoiminta pohjaa vapaaehtoiseen yhteistyöhön vapaan kentän ja kulttuuripalveluiden kesken. Tavoitteena on edistää kulttuuritoimijoiden toimintamahdollisuuksia kaupunginosissa julkisen tilan tehokkaammalla kulttuurikäytöllä sekä kulttuuritoimintojen yhteiskehittämisellä. Tässä kaupunkisuunnittelulla ja kaupunkiorganisaation eri sektoreiden yhteistyöllä on suuri merkitys. Tapahtuma- ja kulttuuripaikkojen muodostumiseen voidaan vaikuttaa kaupunkisuunnittelulla ja kehittämistoimenpiteillä.

Kaijonharjussa voidaan kehittää alueita, jotka mahdollistavat omaehtoisen kulttuuri- ja tapahtumatoiminnan. Otollisia kohteita ovat mm. Kaijonharjun uusi keskus, Tapiorannan veistospuisto sekä kasvitieteellinen puutarha. Kaijonharjussa on myös paljon sopivia tiloja uudelleenlaistavalle Sopukka-projektille, jossa etsitään uutta merkitystä merkityshäviöön jääneille tiloille, kuten autioille käytäville, elottomille aukioille tai tyhjille rakennuksille, samalla etsien työkaluja ja keinoja kulttuuritoimien ja kaupunkisuunnittelun yhdistämiseksi.

Vuoden 2020 alussa Oulun kaupungin kulttuuripalvelut on aloittanut Kaupunginosataiteilija-kokeiluhankkeen, jonka projekteilla luodaan yhteistyötä kaupunkiorganisaation eri tahojen, taiteilijoiden ja kaupunginosatoimijoiden välille. Kaupunginosataiteilijoiksi haetaan paikallisia kulttuurin tekijöitä, joilla on jo valmiit verkostot alueella ja tuntemus alueesta. Kaupungin tuella he kehittävät valitsemansa kaupunginosan kulttuuritarjontaa erilaisilla yhteisöllisillä projekteilla ja toimivat välittäjinä kaupunkiorganisaation ja kaupunginosan asukkaiden välillä. Kaupunginosataiteilija-toimintamalli vahvistaa taidetta ja kulttuuria kollektiivisena kokemuksena yleisön päästessä mukaan kulttuurin tuottamisen prosessiin.

Lähiöohjelmassa luodaan Linnanmaan ja Kaijonharjun alueelle joustavia, kaupunkikuvaan sopivia tapahtumatoiminnan mahdollistavia tapahtumapaikkoja, kuten ympäristöön sopivia esiintymislavoja, joissa on tapahtumainfra. Alueella olevia suuria avaria aukioita otetaan myös joustavaan aktiiviseen käyttöön esim. tapahtuma-alueen korkeakouluopiskelijoille. Alueen tyhjästä tai tyhjenevistä tiloista luodaan kulttuurin pop-up-tiloja. Hankkeessa edistetään lisäksi kaupungin ja muiden toimijoiden tilojen ja kiinteistöjen kulttuurikäyttöä. Tiloja ja alueita avataan alueen asukkaiden ja toimijoiden käyttöön esimerkiksi iltaisin ja viikonloppuisin. Olennaista omaehtoisessa käytössä ovat varausjärjestelmät ja -maksut sekä lupakäytännöt.

Valosuunnittelulla ja -taiteella luodaan viihtyisää kaupunkitilaa sekä vahvistetaan alueen turvallisuutta. Pysyvät valaistuskohteet sekä vuosittain marraskuussa järjestettävän suositun Lumo-valofestivaalin oheiskohde Kaijonharjussa toisivat piristystä alueelle. Koulujen ja päiväkotien osallistuminen tapahtumiin ja niihin oman sisällön luominen lisäävät myös lasten ja nuorten osallisuutta sekä yhdessä tekemistä.

Oulussa 12.5.2020

Matti Matinheikki
yhdyskuntajohtaja
Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut
Oulun kaupunki